

«ЖАЙЫТТАРДЫН АБАЛЫН БААЛОО»

мобилдик тиркеменин колдонуучулары үчүн

КОЛДОНМО

(кыргызча версия)

1.МОБИЛДИК ТИРКЕМЕ БОЮНЧА МААЛЫМАТ

Жайыттын сыйымдуулугун туура аныктоо Жайыттарды башкаруу жана Мал жаюу пландарын иштеп түзүүдө маанилүү кадам болуп саналат. Сыйымдуулугун аныктоо үчүн жайыт участокторунун учурдагы өнүмдүүлүгү же түшүмдүүлүгү жөнүндө маалыматтар керек. Эгерде жайыттардын түшүмдүүлүгү жөнүндө маалыматтар болсо, алар жайыттын сыйымдуулугун эсептөө үчүн пайдаланылышы мүмкүн. Эгерде мындай маалыматтар жок болсо, жайыттарга атайын методикалардын жардамы менен мониторинг жүргүзүү керек.

МОНИТОРИНГ – бул жайытты ашыкча пайдаланууну өз убагында аныктоону, жайыттардын түшүмдүүлүгүнүн динамикасы жөнүндө ыкчам маалыматты алууну, деградацияга учураган участокторду жана пайдаланылбаган жайыттары бар аймактарды аныктоону шарттаган, байкоолор системасы.

Жайыттар мониторинги вегетациялык мезгилде өткөрүлөт жана жыл сайын же эки жылда бир жолу бир убакта өткөрүлүшү керек. Бул вегетациялык мезгил аба ырайынын шарттарынан улам бир нече жума өзгөрүшү мүмкүн, ошондуктан вегетациянын мезгилине карап мониторинг өткөрүү туура болот.

Жайыттар ар кайсы сезондо пайдаланылгандыктан, мониторинг тийиштүү сезондо өткөрүлүшү керек. Мониторинг мал жайылып баштаганга чейин өткөрүлүшү керек. Мониторингдин жыйынтыктары жайыттардын сыйымдуулугун эсептөө үчүн колдонулат, сыйымдуулуктун негизинде жайыттарды пайдалануу планы түзүлөт.

Жайыттардын абалына ыкчам жана тез электрондук түрдө мониторинг жүргүзүү максатында атайын **«Жайыттардын абалын баалоо»** мобилдик тиркемесин чыгаруу Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH (Германия эл аралык кызматташтык коому) тарабынан ишке ашырылуучу **«Жаңгак-мөмө токойлорду жана жайыттарды башкарууга жергиликтүү жамааттарды катыштыруу аркылуу биологиялык ар түрдүүлүктү сактоо жана жакырчылыкты кыскартуу»** долбоорунун алкагында Германия мамлекетинин каржылык жардамы менен “САРР Алатоо” коомдук фондунун иш аракетинин негизинде ишке ашырылып чыгарылды.

Аталган мобилдик тиркеме жайыт комитеттери, токой чарбалары, ж.б. илимий изилдөө мекемелери, ошондой эле жайыттарды башкаруу жаатына кызыккан же тиешелүү тараптарга электрондук ыкчам негизде телефондун жардамы менен жайыттардын абалына электрондук мониторинг жүргүзүү үчүн арналган.

2. ТИРКЕМЕГЕ КЕРЕКТҮҮ АСПАПТАР ЖАНА МАТЕРИАЛДАР

<p>Смартфон (Android system)</p> 	<p>ченегич таякча (узуну 1 метр)</p> 	<p>1м2 ченемдеги бүктөмө таяктары</p> 	<p>атайын аба кирип турчу кездемеден тигилген чарчы баштыкчалар</p>
<p>кайчы же орок</p> 	<p>компас</p> 	<p>рулетка же сызгыч</p> 	<p>ак кагаз жана калем, маркер</p>

**МОБИЛДИК ТИРКЕМЕНИ КОЛДОНУУ БОЮНЧА
ВИДЕО НУСКАМАСЫН ТӨМӨНКҮ ШИЛТЕМЕ
АРКЫЛУУ **ЮТУБ** (YouTube) ВИДЕОХОСТИНГИНЕН
КӨРСӨНҮЗ БОЛОТ.**

(шилтемени басып, браузер аркылуу көрүнүз)

<https://www.youtube.com/watch?v=6or5WL9t83o>

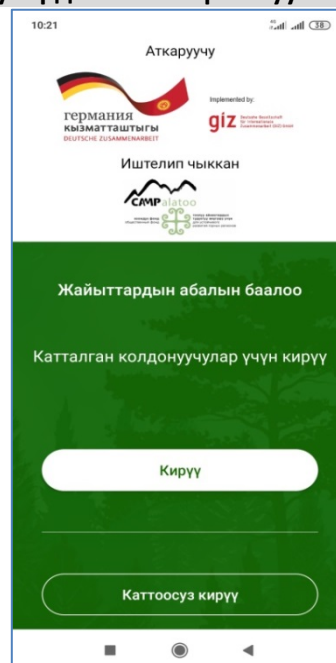

3. ТИРКЕМЕНИ КОЛДОНУУ БОЮНЧА КАДАМДЫК НУСКАМА

1. Тиркемени ачуу

2. Колдонуучуларды каттоо аркылуу киргизүү

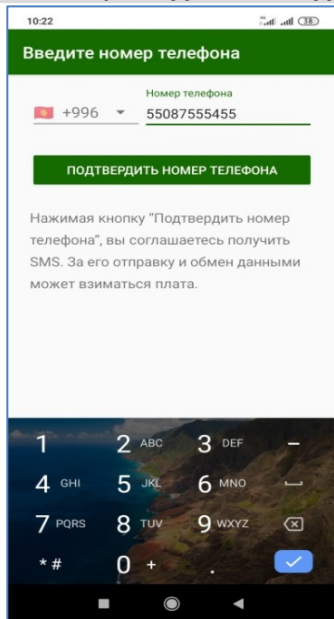

Мобилдик тиркемени ачкандан кийин сизге керектүү тилди тандап, **“Кийинки кадам”** баскычын басыңыз.

Эскертүү: Тиркемени жүктөп орноткондон кийин, интернет тутамы аркылуу телефонго маалыматтарды жүктөп алуусуна мүмкүнчүлүк берүү керек. Ал үчүн интернет тутамы кошулгандыгын текшериниз.

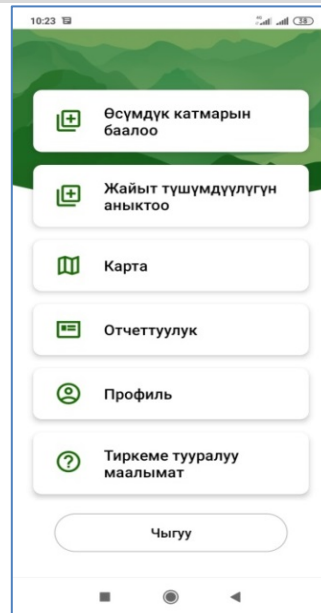
Кийинки бетте каттоодон өткөн колдонуучулар үчүн атайын **“Кирүү”** же болбосо **“Каттосуз кирүү”** баскычтары аркылуу керектүү баскычын тандаңыз. (**“Каттосуз кирүү”** баскычы аркылуу кирген колдонуучуларга телефон номери жазуунун кереги жок жана түзмө -түз кире алууга болот.)

3. СМС аркылуу катталуу

Катталган колдонуучулар үчүн **“Кирүү”** баскычын басуу менен сиз жеке телефон номеринизди жазып, телефонго автоматтык келген СМСтн 6 цифрадан турган коду аркылуу кириңиз.

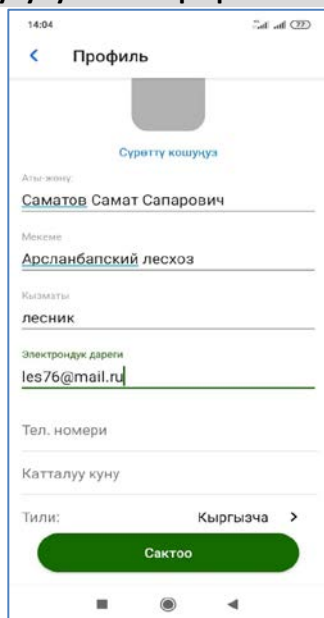
4. Негизги бет

Кийинки бетте тиркеменин негизги жумушчу экраны ачылат. Жумушчу экрандагы бөлүмдөрдүн тизмесинин ичинен керектүүсүн тандасаныз болот. **“Чыгуу”** баскычын басуу менен сиз өзүңүздүн катталган профильден тиркеменин баштапкы бетине чыга аласыз.

1. ӨСҮМДҮК КАТМАРЫН БААЛОО

5. Колдонуучунун жеке профили.

Тиркеменин **“Профиль”** бөлүмүн тандоо менен биринчи кезекте колдонуучунун жеке сүрөтүн

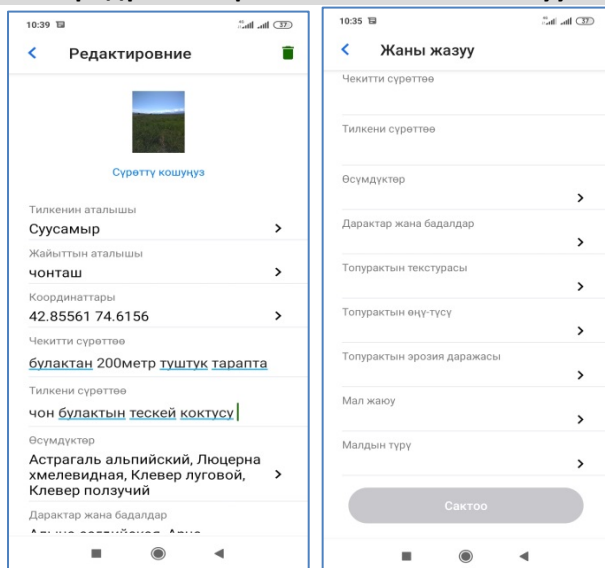
6. Өсүмдүк катмарын баалоо

“Өсүмдүк катмарын баалоо” баскычын басуу менен

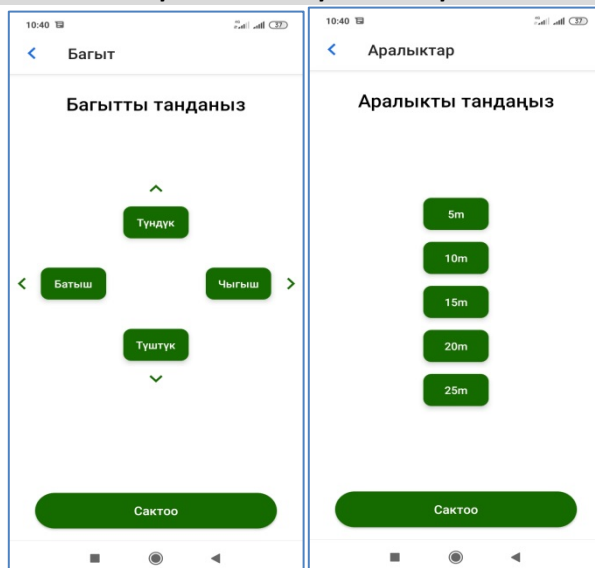
“Сактоо” баскычын басуу менен өзгөртүүлөр тиркемеде сакталат.

7. “Өсүмдүк катмарын баалоо -Жаны- жазуу”

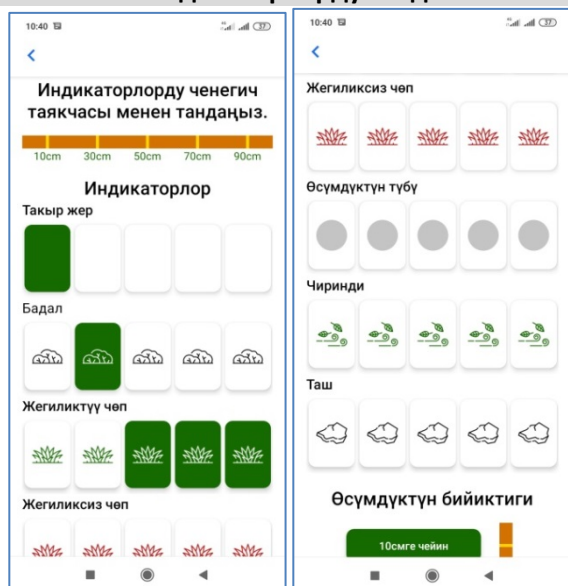
Эскертүү: ***Тилкенин сүрөтү:** күн нурунун чагылышкан, караңгы, көлөкө же адамдар, буюмдар жок кезде тунук тартылышы зарыл. Эгерде сүрөт начар болуп калса-кайрадан “Сүрөттү кошуңуз” баскычын басып, сүрөттү алмаштырсаңыз болот.*

8.Багыттарды жана аралыктарды тандоо

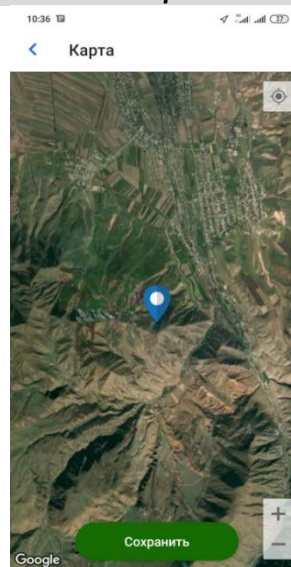

Мисалга, эгер сиз **“Түндүк”** баскычын баскандан кийин **“Аралыктар”** бөлүмүнө киресиз жана ал жакта биринчи (5 метр) аралыктан тандаган багыт боюнча кадамдарды баштаңыз.

9.Индикаторлорду тандоо

10. Карта

5

Ар бир аралыкта жайыт индикаторлорун ченем таякчасынын жардамы менен белгилеп чыгыңыз. Сиз тандаган тараптын багыты көздөй белгилөөнү баштаңыз. Кийинки багытарда дал ушундай ирээтте белгилеп чыгыңыз.

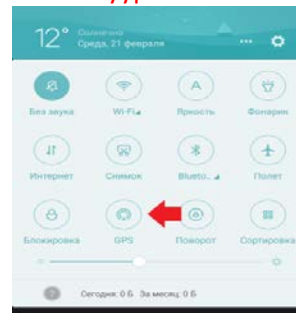

Сүрөт 1. Таяк менен мониторинг жүргүзүү учуру.

тизмесинин ичинде “Карта” бөлүмүн тандоо менен колдонуучу өзүнүн турган жернде координаттарын тактап жана киргизилген мониторинг тилкелердин жайгашкан жерлерин (чекиттерин) көрө алат.

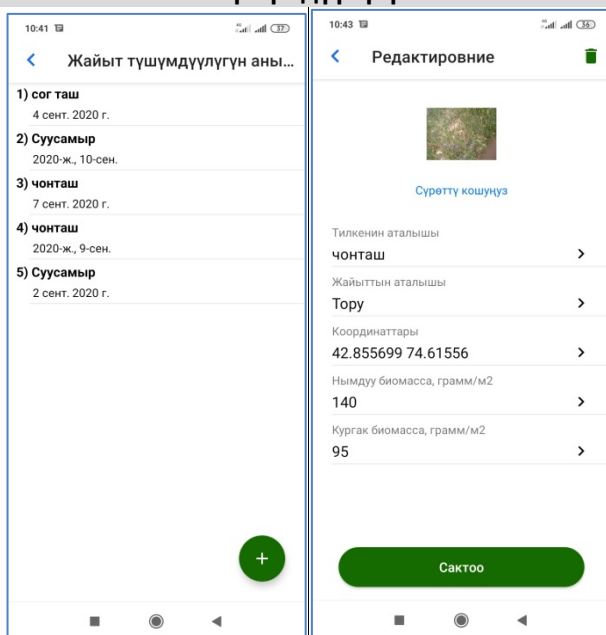
Маанилүү: Координаттарды туура тактоо үчүн телефонуңуздун тескөөсүндөгү (настройка) геолокацияны же “GPS” баскычын активдештириниз

жана картадагы жогорку оң бурчундагы значокту басып тактаңыз. Бул тескөө координаталык маалыматты так жана туура аныктоого шарт түзөт.

2. ЖАЙЫТ ТҮШҮМДҮҮЛҮГҮН АНЫКТОО БӨЛҮМҮ

11. Жайыт түшүмдүүлүгүн аныктоо

Тиркеменин негизги бетинде “Жайыт түшүмдүүлүгүн аныктоо” баскычын басып кириңиз.

Кийинки бетте колдонуучу буга чейин иш жүргүзгөн чекиттердин тизмеси ачылат. Жаңы чекитти киргизүү үчүн экрандын төмөн жагында жайгашкан + баскычын басыңыз. Андан соң **Жаңы-Жазуу** бети ачылгандан кийин чекит тууралуу маалыматты толтуруңуз.

12. .1 м² аянтын сүрөткө тартуу

Биринчи кезекте “Сүрөттү кошчуз” баскычын басып, сиз тилкедеги чөп кыркылып алынчу 1 м² көлөмдөгү квадраттык таякчанын ичин телефондун камерасына тууралап, тартып алыңыз. Тартылып алынган сүрөт тиркемеде көрүнүп калат.

Маанилүү: *Сүрөттү тартууда квадраттык таякчаны 1 м² түздөп, тууралап жакшы сапатта тартууга аракет кылыңыз. Эгерде сиздин сүрөт жакшы тартылбай сапаты начар болуп калса кайрадан “Сүрөттү кошчуз” баскычын басып сүрөттү алмаштырасыз болот.*

13. Нымдуу биомассасы чогултуп таразага тартуу жана тиркемеге киргизүү

Кийинки кадамда **“Нымдуу биомасса”** баскычын басып, сиз 1 м² жерден чогултулган-мал жей турган жана жебей турган жайыт чөптөрдүн нымдуу биомассасын атайын баштыкчаларга салып таразага тартып, массанын көлөмүн жазыңыз. **“Кийинки кадам”** баскычын басып, кайрадан сактоо баскычын басыңыз.

Маанилүү: Чогулган чөптү баштыкчаларга салгандан кийин, кичине кагаздын бөлүгүнө жайыттын аталышын, чогулган датасын, нымдуу салмагын жана чөптүн жегиликтүү же малга жегиликсиз экендигин жазып ичине салуу зарыл. Кийин сиз чөптү кургаган кезде таразага тартсаңыз оңой аныктаганга жардам берет.

14. Чогултулган биомассаны кургатуу. Таразага тартып салмагын тиркемеге киргизүү

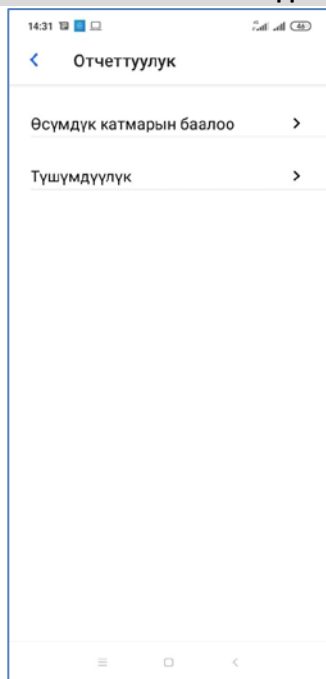

Нымдуу биомассаны чогулткандан кийин 15-20 күн чогулган нымдуу биомассаны сүрөттөгүдөй атайын суу, жамгыр тийбеген жерде жайып кургатып таразага кайрадан тартыңыз, Таразанын жыйынтыгын кайрадан тиркемени ачып, **Кургак биомасса** баскычын басып салмагын жазыңыз. Андан кийин **“Сактоо”** баскычын басыңыз.

МААНИЛҮҮ: Телефондогу тиркемеге кургак массанын салмагын жазып жатканда, телефонунуз интернет тутамына кошулуп тургандыгын текшериниз. Сиз киргизген маалыматтар телефондон интернет тутуму аркылуу борбордук серверге келип түшөт.

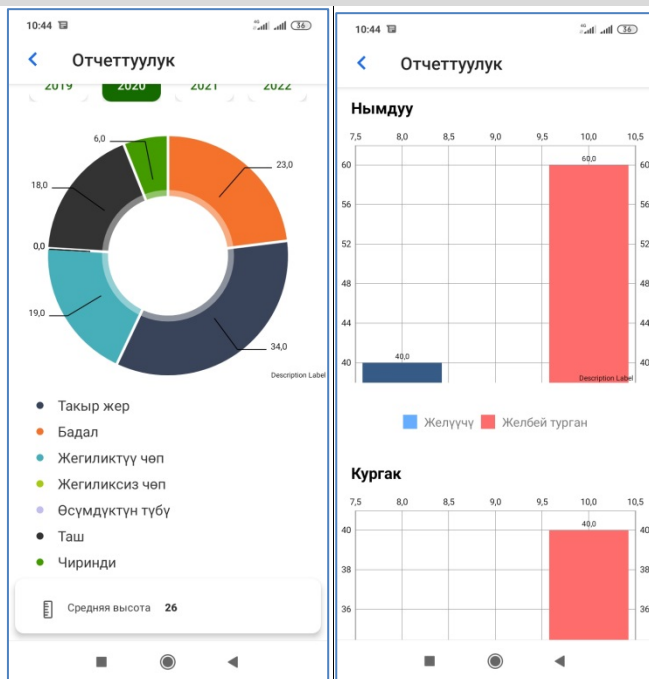
3.ОТЧЕТТУУЛУК

15.Ыкма боюнча тандоо

Отчеттуулук бөлүмүндө “Өсүмдүк катмарын баалоо” жана “Түшүмдүүлүк” баскычтары аркылуу керектүү бөлүмгө кирип, мониторинг жүргүзүлгөн тилкелер боюнча тизмеден керектүүсүн тандаңыз .

16.Жыйынтык

Кийинки кадамда жайыттагы тилкеде аткарган мониторингдин жыйынтыгын жылдар боюнча динамикасынын өсүшүн диаграмма аркылуу көрө алсаңыз болот.